

**LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-1099 41 STRAIPSNIO IR
PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS JURIDINIŲ
ASMENŲ REGISTRO ĮSTATYMO NR. IX-368 4¹ STRAIPSNIO IR PRIEDO PAKEITIMO IR
ĮSTATYMO PAPILDYMO 4² STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS
RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO 2.64, 2.72 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO (TOLIAU – ĮSTATYMŲ PROJEKTAI)
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Siekiant suvienodinti Europos Sąjungos valstybėse narėse teikiamas e. paslaugas bendrovių teisės srityje, 2019 m. birželio 20 d. priimta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1151, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos (ES) 2017/1132 nuostatos dėl skaitmeninių priemonių ir procesų, naudojamų taikant bendrovių teisės aktus (toliau – Direktyva). Direktyvoje nustatyta, kad valstybės narės turi priimti teisės aktus, kuriais įgyvendinamos Direktyvos nuostatos, ir juos taikyti ne vėliau kaip nuo 2021 m. rugpjūčio 1 dienos. Kelių nuostatų (13i straipsnis „Nušalinti direktoriai“; 13j straipsnio 2 dalis „2. Valstybės narės užtikrina, kad internetu teikiamų dokumentų kilmę ir vientisumą būtų galima patikrinti elektroninėmis priemonėmis.“; 16 straipsnio 6 dalis „6. Valstybės narės užtikrina, kad visi steigiant bendrovę, registruojant filialą arba teikiant jų duomenis pateikti bendrovės ar filialo dokumentai ir informacija būtų saugomi registruose kompiuterio skaitomu, paiešką atlikti leidžiančiu arba struktūrinių duomenų formatu.“) numatytas vėlesnis įgyvendinimo terminas – 2023 m. rugpjūčio 1 diena.

Direktyva nustatytos ribotos atsakomybės bendrovių steigimo, filialų registravimo ir bendrovių bei filialų dokumentų ir informacijos teikimo internetu taisyklės. Įgyvendinus direktyvą, steigimo, registracijos, dokumentų ir informacijos teikimo paslaugomis Europos Sąjungos piliečiai galės naudotis vien tik internetu (valstybėms narėms palikta galimybė nuspręsti dėl kai kurių ar visų tokių paslaugų privalomumo). Šį tikslą padės įgyvendinti nuo 2017 m. birželio veikianti valstybių narių centrinių, komercinių ir bendrovių registrų sąveikos sistema (*Business Register Interconnection System* (BRIS)). Direktyvoje, siekiant e. paslaugų teikimo patikimumo, taip pat nustatyta, kad nacionaliniai ir tarpvalstybiniai naudotojai turi turėti galimybę naudotis saugiomis elektroninės atpažinties priemonėmis ir patikimumo užtikrinimo paslaugomis, nustatytomis 2014 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 910/2014 dėl elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų vidaus rinkoje, kuriuo panaikinama Direktyva 1999/93/EB (OL L 257, 2014 8 28, p. 73). Direktyvoje taip pat reglamentuojama: mokesčių už paslaugas nustatymas; informacijos apie bendrovių steigimą, filialų registravimą ir bendrovių bei filialų dokumentų ir informacijos teikimo internetu pateikimas; maksimalūs paslaugų suteikimo terminai; direktorių nušalinimas; viešas informacijos apie bendrovę ar filialą atskleidimas; keitimasis informacija per valstybių narių centrinių, komercinių ir bendrovių registrų sąveikos sistemą.

Dalis Direktyvos nuostatų perkeliama į Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 41 straipsnio ir priedo pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Konkurencijos įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registro įstatymo Nr. IX-368 4¹ straipsnio ir priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 4² straipsniu įstatymo projektą (toliau – JAR įstatymo projektas) ir Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.64, 2.72 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektą (toliau – CK projektas), už kurių parengimą atsakinga Ekonomikos ir inovacijų ministerija. Kita esminė Direktyvos nuostatų dalis turės būti perkelta į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. 1407 „Dėl Juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“ patvirtintus Juridinių asmenų registro nuostatus (toliau – Nutarimas Nr. 1407), už kurių parengimą atsakinga Teisingumo ministerija.

Konkurencijos įstatymo projekto tikslas – įgyvendinti Direktyvos nuostatas dėl nušalintųjų direktorių, t. y. nustatyti, kad informacija apie asmenis, kuriems įsiteisėjusiu teismo sprendimu paskirtos Konkurencijos įstatymo 40 straipsnio 1 dalyje nustatytos sankcijos (apribota teisė nuo trejų iki penkerių metų eiti viešojo ir (arba) privataus juridinio asmens vadovo pareigas, būti viešojo ir (arba) privataus juridinio asmens kolegialaus priežiūros ir (arba) valdymo organo nariu), būtų perduota Juridinių asmenų registro tvarkytojui.

JAR įstatymo projekto tikslai:

1. patikslinti Juridinių asmenų registro tvarkytojo bendrovėms ir filialams suteikiamą kodo pavadinimą (Europos unikalūs atpažinties kodas), pagal kurį bendroves ir filialus galima aiškiai identifikuoti perduodant informaciją per Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos ekonominei erdvei priklausančių valstybių centrinių, komercinių ir bendrovių registrų sąveikos sistemą;

2. nustatyti, kad keitimasis registruose kaupiama informacija per Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos ekonominei erdvei priklausančių valstybių centrinių, komercinių ir bendrovių registrų sąveikos sistemą tarp registrų vykdomas neatlygintinai;

3. papildyti JAR įstatymą nuostatomis, susijusiomis su atlyginimo už juridinių asmenų, jų filialų ir atstovybių registravimą, jų duomenų, informacijos ir steigimo dokumentų pakeitimo įregistravimą, už juridinių asmenų duomenų bei dokumentų kopijų teikimą nustatymu.

CK projekto tikslas – pripažinti netekusiomis galios nuostatas, susijusias su atlyginimo už juridinių asmenų, jų filialų ir atstovybių registravimą, jų duomenų, informacijos ir steigimo dokumentų pakeitimo įregistravimą, už juridinių asmenų duomenų bei dokumentų kopijų teikimą nustatymu. Šios nuostatos perkeliama į Juridinių asmenų registro įstatymą.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Įmonių politikos departamento (direktorius Vaidotas Rudokas, tel. 8 706 64 742, el. p. vaidotas.rudokas@eimin.lt) Įmonių teisės skyriaus (vedėjas Jaunius Petrauskas, tel. 8 706 64 821, el. p. jaunius.petrauskas@eimin.lt) darbuotojai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Dėl Konkurencijos įstatymo projekto

Informacija apie asmenis, kuriems apribota teisė eiti vadovo pareigas, skelbiama Juridinių asmenų registro tvarkytojo interneto svetainėje (Juridinių asmenų nemokumo įstatymo 14 straipsnio 4 dalis) ir Konkurencijos tarybos interneto svetainėje (Konkurencijos įstatymo 41 straipsnio 6 dalis).

Dėl JAR įstatymo projekto

Juridinių asmenų registro įstatymo 4¹ straipsnio 5 dalyje vartojama sąvoka „unikalus atpažinties kodas“ perkelta iš 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2017/1132 dėl tam tikrų bendrovių teisės aspektų (OL L 169, 2017 6 30, p. 46) (16 straipsnio 1 dalis, 29 straipsnio 4 dalis).

Juridinių asmenų registro įstatymo 4¹ straipsnio 6 dalyje nurodyta, kad atlyginimas už Juridinių asmenų registro įstatymo 4¹ straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytų duomenų gavimą per Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos ekonominei erdvei priklausančių valstybių centrinių, komercinių ir bendrovių registrų sąveikos sistemą neturi viršyti administracinių šios paslaugos teikimo išlaidų.

Juridinių asmenų registro įstatymo 4¹ straipsnio 6 dalyje taip pat nurodyta, kad „Keitimasis Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 75 straipsnio 11 ir 12 dalyse nurodyta informacija per Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos ekonominei erdvei priklausančių valstybių centrinių, komercinių ir bendrovių registrų sąveikos sistemą tarp registrų vykdomas neatlygintinai.“

Dėl CK projekto

Civilinio kodekso 2.64 straipsnio 5 dalis ir Civilinio kodekso 2.72 straipsnio 4 ir 5 dalys reglamentuoja atlyginimo už juridinių asmenų, jų filialų ir atstovybių registravimą, jų duomenų pakeitimo įregistravimą ir atlyginimo už juridinių asmenų duomenų bei dokumentų kopijų teikimą nustatymą.

Valstybės informacinių išteklių, taip pat ir registrų reglamentavimas nustatytas Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatyme, taip pat atskiruose specialiuose įstatymuose (Juridinių asmenų registro įstatyme ir kt.).

Atlyginimo už viešąsias ir administracines paslaugas dydžio nustatymo kriterijų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugpjūčio 5 d. nutarimu Nr. 826 „Dėl Atlyginimo už viešąsias ir administracines paslaugas dydžio nustatymo kriterijų aprašo patvirtinimo“, nurodyta, kad atlyginimo už administracinę ar viešąją paslaugą dydis nustatomas vadovaujantis: ekonomiškai pagrįsta paslaugos savikaina ir pelno poreikiu.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Konkurencijos įstatymo projektu siekiama, kad informacija apie visus asmenis, kurie įsiteisėjusio teismo sprendimo pagrindu neturi teisės eiti privataus juridinio asmens vadovo, kolegialaus priežiūros, valdymo organo nario pareigų, būtų tvarkoma ir skelbiama vienoje institucijoje.

Teismai minėtą informaciją turės pateikti iš karto po sprendimo įsiteisėjimo, todėl asmenims, ketinantiems steigti juridinį asmenį ar registruoti filialą, taip pat kitiems asmenims, turintiems verslo ryšių, Juridinių asmenų registro tvarkytojo interneto svetainėje bus prieinama išsami ir aktuali informacija apie visus asmenis, neturinčius teisės eiti vadovo ir kolegialaus organo nario pareigų. Įgyvendinus Direktyvą, minėtą informaciją Juridinių asmenų registro tvarkytojas teiks kitų ES šalių registrams per Europos ekonominei erdvei priklausančių valstybių centrinių, komercinių ir bendrovių registrų sąveikos sistemą.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad informacija apie visus asmenis, kurie įsiteisėjusio teismo sprendimo pagrindu neturi teisės eiti privataus juridinio asmens vadovo, kolegialaus priežiūros, valdymo organo nario pareigų, šiuo metu yra skelbiama viešai. Viešinu siekiama, kad asmenys, steigiantys juridinius asmenis, registruojantys filialus, taip pat asmenys, turintys ryšių su vadovais, turėtų galimybę

pasitikrinti, ar vadovas turi teisę eiti minėtas pareigas, ir išvengti galimo sukčiavimo ar piktnaudžiavimo teise atvejų, todėl manytina, kad šios informacijos skelbimas proporcingas ir atitinka Reglamento (ES) 2016/679 nuostatas.

Juridinių asmenų registro įstatymo 4¹ straipsnio 5 dalyje vartojamą sąvoką „unikalus atpažinties kodas“ būtina tikslinti į „Europos unikalus atpažinties kodas“, atsižvelgiant ne tik į perkeliama Direktyva keičiamo 16 straipsnio nuostatas, bet ir į 2015 m. birželio 8 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) 2015/884, kuriuo nustatomos techninės specifikacijos ir procedūros, reikalingos pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/101/EB sukurtai registrų sąveikos sistemai (OL L 144, 2015 6 10, p. 1), kurio priedo 8 punkte nurodyta, kad „informacijos tarp registrų keitimosi tikslais unikalus atpažinties kodas vadinamas EUID (Europos unikaliu atpažinties kodu)“, ir pateikiama kodo struktūra.

Juridinių asmenų registro įstatymo 4¹ straipsnio 6 dalies nuostatą „Atlyginimas už Juridinių asmenų registro įstatymo 4¹ straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytų duomenų gavimą per Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos ekonominei erdvei priklausančių valstybių centrinių, komercinių ir bendrovių registrų sąveikos sistemą neturi viršyti administracinių šios paslaugos teikimo išlaidų“ siūloma perkelti į naujo 4² straipsnio 4 dalį. Atsižvelgiant į Direktyvą keičiamo 19 straipsnio 1 dalį, minėta nuostata tikslinama – nurodoma, kad į išlaidas turi būti įtraukiamos ir registro techninės ir programinės įrangos priežiūros ir modifikavimo išlaidos. Taip pat, atsižvelgiant į Direktyvą panaikinamą 20 straipsnio 3 dalį, iš Juridinių asmenų registro įstatymo 4¹ straipsnio 6 dalies siūloma išbraukti nuostatą, nustatančią, kad keitimasis tik Akcinių bendrovių įstatymo 75 straipsnio 11 ir 12 dalyse nurodyta informacija (dėl nemokumo ir likvidavimo) per registrų sąveikos sistemą tarp registrų vykdomas neatlygintinai.

JAR įstatymo projektu siūloma papildyti Juridinių asmenų registro įstatymą nauju 4² straipsniu, į kurį perkeliama nuostata iš Civilinio kodekso 2.64 straipsnio 5 dalies ir 2.72 straipsnio 5 dalies, šias nuostatas patikslinti atsižvelgiant į Direktyvos nuostatas, ribojančias atlyginimo už registravimą ir duomenų kopijų teikimą dydį (Direktyva keičiamo 13d straipsnio 2 dalį ir Direktyva įterpiamo 16a straipsnio 2 dalį).

Atsižvelgiant į Direktyvą keičiamo 13d straipsnio 2 dalį, Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 29 straipsnio 7 dalies nuostatas ir Atlyginimo už viešąsias ir administracines paslaugas dydžio nustatymo kriterijų aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugpjūčio 5 d. nutarimu Nr. 826 „Dėl Atlyginimo už viešąsias ir administracines paslaugas dydžio nustatymo kriterijų aprašo patvirtinimo“, JAR įstatymo naujo 4² straipsnio 1 dalimi siūloma nustatyti tik vieną atlyginimo už šiame straipsnyje nurodytas paslaugas dydžio nustatymo kriterijų – ekonomiškai pagrįstą paslaugos savikainą.

Civilinio kodekso 2.72 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad „Užmokestis už juridinių asmenų duomenų bei dokumentų kopijų teikimą neturi viršyti registro administravimo išlaidų“. Ši nuostata papildoma, atsižvelgiant į Direktyvą įterpiamo 16a straipsnio 2 dalį, ir į administravimo išlaidas įtraukiamos registro techninės ir programinės įrangos priežiūros ir modifikavimo išlaidos.

Civilinio kodekso 2.72 straipsnio 4 dalies nuostatos dubliuoja Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 29 straipsnio 3 dalies nuostatas, todėl CK projektu siūloma jų atsakyti.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti įstatymai įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įgyvendinus Direktyvą bus sudaryta galimybė naudojantis skaitmeninėmis priemonėmis ir procesais lengviau ir greičiau įsteigti bendrovę ir įregistruoti filialą, taip pat skaitmeninėmis priemonėmis pateikti ir gauti Europos Sąjungos verslo registruose kaupiamus dokumentus ir informaciją apie bendroves ir filialus. Tokiu būdu bus modernizuotos administracinės procedūros, paskatintas investicijų pritraukimas į Europos Sąjungą, darbo vietų kūrimas, bendrovių konkurencingumas ir patikimumas.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Direktyvos perkėlimo (įgyvendinimo) plane (LINESIS DPP-2152) numatyta, kad dalis Direktyvos nuostatų, kurios neperkeltos į teikiamus įstatymų projektus, bus perkeltos į Lietuvos Respublikos

Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimą Nr. 1407 „Dėl Juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektų nuostatos neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir atitinka Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymams įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų nereikės, tačiau dauguma Direktyvą įgyvendinančių nuostatų turės būti perkeltos į poįstatyminį teisės aktą – Nutarimą Nr. 1407.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

JAR įstatymo projekto 4² straipsnio 1 dalimi siūloma numatyti tik vieną atlyginimo už šiame straipsnyje nurodytas paslaugas dydžio nustatymo kriterijų – ekonomiškai pagrįstą paslaugos savikainą. Preliminariu VĮ Registrų centro vertinimu, šio pakeitimo įgyvendinimas (pelno maržos praradimas) pareikalaus apie 120 000 eurų.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados
Specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis
„Paslaugos savikaina“; „Europos unikalūs atpažinties kodas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
